

МЕХАНІЗМИ ДЕРЖАВНОГО РЕГУЛЮВАННЯ У РЕСТОРАННОМУ ГОСПОДАРСТВІ

Анотація

У статті розглянуто вплив державного регулювання на розвиток ресторанного господарства в сучасних умовах. Обґрунтовано основні функції та підходи держави в економіці країни, визначено та проаналізовано фактори впливу держави на структурні зміни та проблеми забезпечення ефективності ресторанного господарства, питання про раціональні межі втручання держави в економіку: держава має пом'якшувати негативні наслідки дії ринкового механізму або ж усувати їх за можливості. Прагнучи досягти загальноекономічного зростання, держава повинна стимулювати зацікавленість підприємців до вироблення та реалізації управлінських рішень, які б поєднували у собі стратегічні інтереси підприємця і держави.

Ключові слова: економіка, державне регулювання, фінансування, ресторанне господарство.

Н. В. Шупрудько,

Черновицкий торгово-экономический институт КНТЭУ,
г. Черновцы

МЕХАНИЗМЫ ГОСУДАРСТВЕННОГО РЕГУЛИРОВАНИЯ В РЕСТОРАННОМ ХОЗЯЙСТВЕ

Аннотация

В статье рассмотрено влияние государственного регулирования на развитие ресторанного хозяйства в современных условиях. Обоснованы основные функции и подходы государства в экономике страны, определены и проанализированы факторы влияния государства на структурные изменения и проблемы обеспечения эффективности ресторанного хозяйства, вопрос про рациональные пределы вмешательства государства в экономику: государство должно смягчать негативные последствия действия рыночного механизма, а при случае их устранять. Стремясь достичь общеэкономического роста, государство должно стимулировать заинтересованность предпринимателей к разработке и реализации управленческих решений, объединяющие в себе стратегические интересы предпринимателя и государства.

Ключевые слова: экономика, государственное регулирование, финансирование, ресторанное хозяйство.

Постановка проблеми. Ресторанний бізнес лишається однією з розвинених галузей торгівлі, в якій найактивніше протікають процеси перетворень. Законодавча база, яка регламентує відносини, пов'язані зі сферою харчування та надання послуг, досить різноманітна, адже охоплює широке коло правових відносин. Вплив держави на формування ресторанного бізнесу здійснюється різними шляхами і на різних

територіальних рівнях: місцевому, регіональному, загальнонаціональному і міждержавному. Об'єктами регулювання з боку держави є: формування потреб у відпочинку населення країни, регулювання його вільного часу, підготовка кадрів для закладів ресторанного господарства тощо.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Визначенням оптимального ступеня впливу держави на економічні процеси закладів ресторанного господарства присвячені роботи широкого кола науковців. В. І. Захарченко вважає, що державне регулювання має вплив на економічні процеси, що відбуваються на різних ієрархічних рівнях економічної системи, здійснюється з метою створення й удосконалення умов економічного розвитку відповідно до певного соціального устрою [1, с. 17].

Г. Т. П'ятницька зазначила, що «зміна парадигми ролі держави в процесах регулювання діяльності підприємств ресторанного господарства розширила альтернативні можливості їх розвитку, активізувала приватизаційні процеси, сприяла появі та розвитку мережі ресторанного господарства фізичних осіб-підприємців, стимулювало надходження іноземних інвестицій і розповсюдження у національній сфері ресторанного господарства найуспішнішої технології з розвитку малого та середнього бізнесу – франчайзингу, впровадження прогресивних методів виробництва, обслуговування та управління підприємствами ресторанного господарства. Проте недосконалість механізмів ринкової саморегуляції при вирішенні соціально значущих завдань, які суспільство ставить перед підприємствами ресторанного господарства, що організують харчування за місцем роботи, навчання, лікування, призвело до часткової руйнації баз харчування на промислових підприємствах, у професійно-технічних навчальних закладах (ПТНЗ), вищих навчальних закладах (ВНЗ) тощо. Зазначене обумовило кількісні та структурні зміни у розвитку мережі ресторанного господарства України» [2, с. 12].

Формулювання цілей статті й аргументування актуальності поставленого завдання. Політика держави щодо розвитку ресторанного господарства спрямована на забезпечення населення необхідною кількістю закладів із відповідним асортиментом та високою якістю продукції. Правові засади роботи закладів ресторанного господарства поширюються на: умови провадження торговельної діяльності через об'єкти ресторанного господарства; регулювання відносин між споживачами та продавцями; класифікацію; асортимент; технологію приготування; якість продукції; санітарні вимоги до території, приміщення та обладнання, а також транспортування, прийому, зберігання, виробництва, продажу продукції; механізм здійснення державного

контролю; ведення бухгалтерського, податкового обліку та подання звітності підприємствами ресторанного господарства.

Незважаючи на кризу та її наслідки, все більшої популярності набувають об'єкти ресторанного бізнесу, створення яких сприяли збільшенню кількості робочих місць. Розвиток ресторанного бізнесу значною мірою визначається ефективністю соціально-економічної політики держави. Тому актуальним є завдання створення цілісної та ефективної системи державного регулювання, особливо у сфері харчування і послуг.

Мета даної статті полягає у визначенні механізмів державного регулювання готельних та ресторанних послуг на державному рівні.

Згідно з поставленою метою розроблені наступні завдання:

- обґрунтувати підходи щодо формування економічної ефективності ресторанного господарства;

- визначити та проаналізувати фактори впливу держави на структурні зміни та проблеми забезпечення ефективності ресторанного господарства.

Виклад основного матеріалу. Залишається не врегульованим на законодавчому рівні питання щодо взаємодії органів державної влади у процесі реалізації державної політики у сфері ресторанного господарства.

Проблема взаємодії держави та економіки у ресторанному господарстві є однією з важливих, оскільки держава виконує найважливіші функції у сфері гостинності. Основними функціями держави в економіці країни є стабілізація економіки шляхом застосування кредитно-грошової політики, розподіл ресурсів, забезпечення соціального захисту, захист конкуренції [3].

Розвиток сфери ресторанного господарства та її підприємств в Україні пов'язаний з необхідністю удосконалення державного регулювання торговельно-виробничої діяльності, розроблення та запровадження заходів, націлених на: максимальне задоволення потреби населення у продуктах харчування; посилення соціальної спрямованості розвитку мережі закладів ресторанного господарства; активізацію підприємництва та підтримку малого бізнесу; збільшення грошових надходжень у бюджет від діяльності загальнодоступних підприємств РГ та обмеження можливостей для їх тіньового обороту; поширення найбільш зручних і прогресивних технологій торговельно-виробничого обслуговування населення; підвищення контролю за якістю та безпекою харчових продуктів, що реалізуються як мережею підприємств – юридичних осіб, так і фізичних осіб-підприємців; удосконалення інформаційного, кадрового, наукового забезпечення підприємств, що здійснюють свою діяльність у сфері ресторанного господарства [3, с. 27-28].

Особливо гостро в закладах ресторанного господарства проявляються проблеми, пов'язані з численними дозвільними документами, що повинен

отримати підприємець для здійснення діяльності у ресторанному бізнесі. Основою ефективної економіки є створення прозорої та чіткої нормативно-правової бази, мінімізація суперечностей у ній. Це пов'язано з тим, що нормативно-правова база задає правила та умови функціонування, як на ринку в цілому, так і на ринку ресторанного господарства зокрема. Нормативно-правове регулювання у ресторанному господарстві України здійснюється цілою низкою законів, декретів, правил, та порядків [4-9].

Оподаткування суб'єктів господарювання за спрощеною системою призводить до реалізації товару без ведення належного обліку розрахункових операцій, підтвердження походження та джерел придбання товару.

Практично ліквідована система торговельного обслуговування соціально незахищених верств населення, відсутні заклади дієтичного та лікувально-профілактичного харчування [10].

Отже, стратегічними цілями держави у розвитку ресторанного господарства є задоволення потреби населення, зокрема запобігання необґрунтованому зростанню цін на споживчому ринку. Цінова політика – це частина економічної політики. Практично всі розвинуті країни регулюють більшість цін на продукти харчування. Вони орієнтуються на забезпечення певного рівня доходів і нагромадження в галузі, а зміна співвідношення цін на певні види продукції стимулює структурні перетворення товаровиробників залежно від кон'юнктури ринку або національних інтересів. В цьому випадку застосовуються класичні, перевірені практикою методи: встановлення фіксованих цін, контроль за цінами монополій і великих виробників, визначення меж для зміни ціни, створення умов для їх зниження.

Обмеженість фінансових ресурсів на підприємствах харчової галузі та неможливість своїми силами здійснити їх технічне оновлення посилюють необхідність впливу держави щодо активізації процесів кредитування. На жаль, іноземні інвестори активно здійснюють інвестування тих вітчизняних підприємств, які найбільш ефективно працюють на вітчизняному ринку і достатньо відомі споживачеві. Таким чином, більшість інвестицій припадає на кондитерську, пивобезалкогольну, тютюново-махоркову, молочну та інші галузі. Підприємства цукрової, спиртової та низки інших галузей є непривабливими для іноземних інвесторів, які не зацікавлені у їх відродженні та появі на ринку додаткових конкурентів. Проте зменшення обсягів виробництва продукції таких галузей та скорочення потужностей не відповідає державним інтересам країни. Їх збитковість у теперішніх умовах унеможлиблює і отримання кредитів, оскільки банки пропонують їх під подвійну заставу. В таких умовах держава повинна розробити Державну програму цільового кредитування таких підприємств з

*ЕКОНОМІКА
ТА УПРАВЛІННЯ НАЦІОНАЛЬНИМ ГОСПОДАРСТВОМ*

мінімальними ставками кредиту для поживлення економічної діяльності, впроваджувати механізми пільгового кредитування та кредитного стимулювання найбільш збиткових галузей та підприємств харчової промисловості з обов'язковим гарантуванням кредитів, залучаючи кошти амортизаційного фонду та ресурси банківської системи.

З метою прискорення економічного реформування ресторанного господарства важливо задіяти, оновити та запровадити нові форми регулювання підприємствами харчування, насамперед:

- ліцензування та патентування підприємницької діяльності на ринку ресторанного бізнесу;
- розроблення стандартів, сертифікація і контроль за якістю кулінарної продукції та ресторанних послуг;
- створення сприятливого інноваційного клімату у сфері ресторанного господарства з орієнтацією капітальних вкладень, у тому числі й іноземного капіталу, в розвиток матеріальної бази послуг харчування;
- правове регулювання торгових угод системного харчування з суміжними галузями народного господарства;
- структуризація мережі закладів харчування з метою освоєння пріоритетних туристичних зон і забезпечення інтересів споживачів;
- підвищення науково-технічного рівня та інноваційної діяльності через галузеві стандарти і нормативи системного харчування, що відповідають вимогам міжнародних операційних ланцюгів;
- стандартизація понять, документації та термінів у системі харчування щодо вимог інтеграції до міжнародних стандартів.

Основними джерелами фінансування програмних заходів розвитку ресторанного бізнесу мають бути: державні асигнування; кошти підприємств, установ, організацій – власників підприємств; кошти місцевих бюджетів, у тому числі отримані від платежів за туристичний збір, податкові надходження; кредитні ресурси; іноземні інвестиції. Важливе місце в системі фінансово-економічного регулювання мають зайняти механізми пільгового кредитування заходів, пов'язаних із розвитком ресторанного бізнесу, гнучка система ціноутворення.

Одним з ефективних шляхів залучення іноземних інвестицій в ресторанний бізнес є створення лікувально-профілактичних або дієтичних закладів. Це може дати значний поштовх розвитку соціальної інфраструктури, забезпечити приплив вільно конвертованої валюти в місцеві бюджети, збагатити управлінський досвід і в кінцевому підсумку прискорити широкомасштабний вихід на міжнародний ринок ресторанних послуг. Такі зони мають створюватися на територіях, природні умови та ресурси яких користуються попитом на світовому ринку.

Висновки і перспективи подальших розвідок у даному напрямку.

Проведені узагальнення дозволяють стверджувати, що збіг інтересів держави з інтересами власників дозволяє істотно розширити межі державного регулювання, і навпаки. Питання про раціональні межі втручання держави в економіку сфери ресторанних та готельних послуг можна визначити в такому положенні: держава має пом'якшувати негативні наслідки дії ринкового механізму або усувати їх за можливості. Прагнучи досягти загальноекономічного зростання, держава повинна стимулювати зацікавленість підприємців готельно-ресторанного бізнесу до вироблення та реалізації управлінських рішень, які б поєднували у собі стратегічні інтереси підприємця і держави.

Список використаних джерел:

1. Захарченко В. І. Зарубіжний і вітчизняний досвід державного регулювання економіки для сучасної України / В. І. Захарченко, О. Г. Борисов, А. В. Іванищева ; за ред. професора В. І. Захарченко. – Одеса: Видавничий центр Студія «Негоціант», 2005. – 128 с.
2. П'ятницька Г. Т. Формування стратегії розвитку підприємств ресторанного господарства [Текст] : автореферат дис. д-ра екон. наук : 08.00.04 / Г. Т. П'ятницька; Київ. нац. торг.-екон. ун-т. – К.: ЦПНМВ КНТЕУ, 2008. – 44 с.
3. Кравченко О. М. Регуляторні механізми у забезпеченні ефективності ресторанного господарства України [Текст] : дис. на здобуття канд. економ. наук: 08.00.03 / О. М. Кравченко; Одеський нац. політех. ун-т. – О.: 2015. – 265 с.
4. Конституція України: чинне законодавство зі змінами та допов. станом на 16 червня, 2015 р.: офіц. текст. – К. : Паливода А. В., 2015. – 64 с.
5. Податковий кодекс України від 02.12.2010 р. №2756 – VI зі змінами і доповненнями станом на 01.04.2012 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/2755-17>.
6. Про підприємництво: Закон України № 698-12 07.02.1991, із змінами та доповненнями станом на 12.02.15 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/698-12>.
7. Правила роботи закладів (підприємств) ресторанного господарства, затверджені наказом Міністерства економіки та з питань європейської інтеграції України від 24.07.2002 р. (із змінами і доповненнями від 20.05.2015) № 219 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z0680-02>.
8. Про затвердження і реєстрації декларації відповідності матеріально-технічної бази суб'єкта господарювання вимогам законодавства з питань пожежної безпеки): Постанова КМ України №440 від 05.06.2013 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/440-2013-п>.
9. Про встановлення граничних торговельних надбавок (націнок) на продукцію громадського харчування: Розпорядження виконавчого органу Київської міської ради (Київської міської державної адміністрації) [затв. 29.12.2010 р. № 1224, із змінами і доповненнями, від 19 липня 2011 року № 1247] [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/UPR10211.html.
10. Новіков О. Є. Специфіка державного та ринкового регулювання національної економіки України / О. Є. Новіков // Наукові праці Полтавської державної аграрної академії. – Серія: Економічні науки. – Полтава, 2011. – Т. 2. – С. 178 – 181.

Nataliya Shuprudko, Teaching Assistant
Chernivtsi Institute of Trade and Economics of KNUTE
Chernivtsi

STATE REGULATION MECHANISMS IN RESTAURANT BUSINESS

Summary

Influence of state regulation on the development of restaurant business in modern conditions is considered in the article. Main functions and state approaches in national economy are proved; factors of influence of the state on structural changes and problems of ensuring efficiency of restaurant business are analyzed. The issue on rational limits of state intervention to the economy: the state should mitigate negative consequences of market mechanism operation, and eliminate them where possible. Aiming to reach general economic growth, the state should stimulate entrepreneurs' interest in the development and implementation of managerial decisions, which can combine strategic interests of entrepreneur and state.

Keywords: economics, state regulation, financing, restaurant management.

References:

1. Zakharchenko, V. I. (2005). Zarubizhnyj i vitchyznianyj dosvid derzhavnoho rehuliuвання ekonomiky dlia suchasnoi Ukrainy [Foreign and domestic experience of stater egulation of economy for modern Ukraine]. Odesa 128 p. (in Ukr.).
2. P'iatnyts'ka, H.T. (2008). Forming of the development strategy of theen titles of restaurant economy. Abstract to PhD dissertation, Accounting, Analysis and Audit. National Trade and Economics University of Kyiv, Kyiv (in Ukr.).
3. Kravchenko, O.M. (2015). Regulatory mechanisms in ensuring efficiency of restaurant economy of Ukraine. PhD dissertation, Accounting, Analysis and Audit. National Trade and Economics University of Kyiv, Kyiv (in Ukr.).
4. Constitution of Ukraine (2015). The currentle gislation with changes and tops, Official text of Ukraine, p. 64 (in Ukr.).
5. Tax code of Ukraine (2010). Available at: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/2755-17> (Accessed 2 December 2003) (in Ukr.).
6. About an entrepreneurship, Law of Ukraine of 12.02.15 № 698-12 Fund of the state property of Ukraine. Available at:<http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/698-12> (in Ukr.).
7. The rules of work of institutions (entities) of restaurant economy approved, Order of the Ministry of Economy and European Integration of Ukraine of 24.07.2002 №. 219. Available at: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z0680-02> (in Ukr.).
8. About statement and registration of the declaration of compliance of material and technical resources of the subject of managing to requirement sof the legislation concerning fire safety, Resolution Cabinet of Ministers of Ukraine of 05.06.2013 № 440. Available at: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/440-2013-p> (in Ukr.).
9. About limiting establishment of trade allow ances (markups) on products of public catering, Order from executive body of the Kiev city council of 29.12.2010 № 1224. Available at: http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/UPR10211.html (in Ukr.).
10. Novikov, O.Ye. (2011). Specifics of the state and market regulation of national economy of Ukraine. Naukovi pratsi Poltavsk'oi derzhavnoi ahrarnoi akademii. Seria: Ekonomichni nauky [Scientific works of the Poltava state agrarian academy. Series: Economic sciences], vol. 2, pp. 178-181 (in Ukr.).

